

Khơi dậy sáng tạo: Giải pháp dạy học Mĩ thuật hiệu quả cho học sinh Tiểu học

Vũ Thị Thuý Ngà*

*CN, Trường Đại học Hoa Lư

Received: 20/10/2024 ; Accepted: 26/10/24 ; Published: 5/11/2024

Abstract: Fine arts plays an important role in elementary education, not only cultivating artistic skills but also promoting the comprehensive development of students. Studying Fine Arts, students are free to be creative, develop aesthetic thinking and confidently present ideas. Teaching methods need to be flexible, creative, and diverse to arouse passion and interest in learning. Teachers not only impart knowledge but also inspire. Investing in the Arts is the foundation for comprehensive development, helping students become creative and confident individuals.

Keywords: Arousing creativity, solutions, teaching, Fine arts, students, Primary school.

1. Đặt vấn đề

Ở bậc giáo dục Tiểu học, môn Mĩ thuật không chỉ là một phần của chương trình học mà còn là một công cụ quan trọng để phát triển toàn diện cho học sinh. Dạy học Mĩ thuật không chỉ giúp học sinh phát triển khả năng sáng tạo mà còn cải thiện các kĩ năng vận động tinh và tư duy phân biện. Bài viết trình bày các phương pháp và giải pháp giảng dạy Mĩ thuật hiệu quả nhằm khơi dậy và nuôi dưỡng sự sáng tạo cho HS Tiểu học.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm về sáng tạo

Quan niệm về sáng tạo có nhiều cách tiếp cận khác nhau:

Trong Từ điển Tiếng Việt của tác giả Hoàng Phê: *Sáng tạo là tìm ra cái mới, cách giải quyết mới, không bị gò bó, phụ thuộc vào cái đã có.*

Trong cuốn *Sở tay Tâm lí học*, tác giả Trần Hiệp (1990) cho rằng: *Sáng tạo là hoạt động tạo lập phát hiện những giá trị vật chất và tinh thần. Sáng tạo đòi hỏi cá nhân phải phát huy năng lực, phải có động cơ, tri thức, kĩ năng và với điều kiện như vậy mới tạo nên sản phẩm mới, độc đáo, sâu sắc.*

Theo tác giả Phan Dũng (2010), *Sáng tạo là quá trình hoạt động của con người tạo ra những giá trị vật chất, tinh thần mới về chất. Các loại hình sáng tạo được xác định bởi đặc trưng nghề nghiệp như khoa học, kĩ thuật, văn học, nghệ thuật, tổ chức, quân sự... Có thể nói sáng tạo có mặt trong mọi lĩnh vực của thế giới vật chất và tinh thần.*

Như vậy, mỗi quan niệm khác nhau có thể dẫn đến các khái niệm sáng tạo khác nhau. Tuy nhiên,

hầu hết các khái niệm đều thống nhất rằng sáng tạo là quá trình tạo ra hoặc hướng tới những điều mới mẻ. Có thể hiểu rằng, sáng tạo là quá trình mà con người, thông qua tư duy độc lập, phối hợp, biến đổi và xây dựng nên những điều mới dựa trên những kinh nghiệm sẵn có của cá nhân hoặc xã hội.

2.2. Phương pháp khơi dậy sáng tạo Mĩ thuật cho HS Tiểu học

Phương pháp khơi dậy sáng tạo Mĩ thuật cho HS Tiểu học đòi hỏi sự kết hợp giữa việc khuyến khích trí tưởng tượng, tạo môi trường học tập thân thiện, và sử dụng các hoạt động thực hành phong phú. Dưới đây là một số PP tiêu biểu:

2.2.1. *Tạo không gian khuyến khích tự do sáng tạo:* Môi trường lớp học cần thân thiện, cởi mở, cho phép HS thể hiện bản thân mà không sợ phán xét. Việc này giúp học sinh cảm thấy thoải mái hơn trong việc chia sẻ ý tưởng, thử nghiệm những điều mới mẻ và khám phá khả năng của bản thân.

2.2.2. *Đa dạng hóa chất liệu và PPDH:* Sử dụng nhiều loại vật liệu và kĩ thuật khác nhau như màu nước, đất nặn, giấy cắt dán hoặc tranh in để HS khám phá. Điều này giúp học sinh tiếp cận nghệ thuật từ nhiều góc độ và tìm ra phương thức thể hiện bản thân phù hợp nhất.

2.2.3. *Kết hợp câu chuyện và âm nhạc:* Một cách thú vị để khơi dậy sự sáng tạo là kết hợp kể chuyện hoặc âm nhạc vào giờ học Mĩ thuật. học sinh có thể vẽ hoặc tạo tác phẩm dựa trên cảm hứng từ những câu chuyện hoặc giai điệu, giúp phát triển trí tưởng tượng phong phú và khả năng liên tưởng.

2.2.4. *Khuyến khích quan sát từ thiên nhiên và đời*

sống: Đưa học sinh ra ngoài lớp học để tiếp xúc với thiên nhiên hoặc quan sát các sự vật, hiện tượng trong cuộc sống hằng ngày là cách hữu hiệu để kích thích sự sáng tạo. Học sinh có thể học cách ghi nhận chi tiết và thể hiện lại chúng qua góc nhìn nghệ thuật cá nhân.

2.2.5. Thúc đẩy làm việc theo nhóm: Các dự án mỹ thuật nhóm giúp học sinh trao đổi ý tưởng và học hỏi lẫn nhau, từ đó phát triển kỹ năng hợp tác và khám phá những cách tiếp cận sáng tạo khác nhau.

2.2.6. Tạo cơ hội cho sự thử nghiệm và sai lầm: Để khuyến khích sự sáng tạo, giáo viên nên chấp nhận việc học sinh có thể mắc sai lầm trong quá trình thử nghiệm. Đây là cơ hội để học sinh học hỏi từ trải nghiệm, đồng thời giúp các em dũng cảm hơn trong việc khám phá những phương pháp mới.

2.2.7. Đánh giá tích cực và khích lệ sự độc đáo: Giáo viên nên tập trung vào việc đánh giá quá trình sáng tạo hơn là kết quả cuối cùng. Những lời khen ngợi, khích lệ sự độc đáo trong tác phẩm sẽ giúp học sinh phát triển lòng tự tin và yêu thích môn Mỹ thuật.

Việc áp dụng các phương pháp này không chỉ giúp khơi dậy sự sáng tạo mà còn nuôi dưỡng niềm đam mê nghệ thuật, phát triển tư duy thẩm mỹ và kỹ năng biểu đạt cá nhân cho học sinh Tiểu học.

2.3. Tầm quan trọng của môn Mỹ thuật trong giáo dục Tiểu học

Mỹ thuật đóng vai trò thiết yếu trong việc phát triển các kỹ năng cần thiết cho sự trưởng thành toàn diện của học sinh.

Thứ nhất, Mỹ thuật giúp các em nhận diện và thể hiện cảm xúc qua các hình thức nghệ thuật, từ đó phát triển khả năng tư duy cảm xúc và xã hội.

Thứ hai, các hoạt động Mỹ thuật giúp cải thiện kỹ năng vận động tinh qua việc sử dụng công cụ và vật liệu khác nhau.

Thứ ba, việc học Mỹ thuật kích thích khả năng sáng tạo, khuyến khích HS khám phá và thể hiện các ý tưởng độc đáo của mình.

2.3.1. Mục tiêu của dạy học Mỹ thuật

Mục tiêu chính của dạy học Mỹ thuật ở Tiểu học bao gồm:

Phát triển kỹ năng cơ bản: Cung cấp và bổ sung kiến thức về ngôn ngữ cơ bản của nghệ thuật tạo hình, làm nền tảng cho HS phát triển quan điểm và nhận thức cá nhân về các giá trị thẩm mỹ trong nghệ thuật và cuộc sống.

Khuyến khích sáng tạo: Tạo điều kiện cho học

sinh kết nối kiến thức từ bài học với thực tiễn cuộc sống, nhằm đảm bảo việc học tập gắn liền với thực hành; Khuyến khích học sinh sử dụng và kết hợp các loại vật liệu sẵn có tại địa phương để tạo ra sản phẩm, tác phẩm mỹ thuật, nhằm phát triển khả năng sáng tạo và nâng cao ý thức bảo vệ môi trường; Tích hợp một số ngành nghề thủ công mỹ nghệ truyền thống vào các bài học, nhằm bảo tồn và phát huy bản sắc dân tộc, đồng thời giúp học sinh nhận thức sâu sắc hơn về vẻ đẹp của quê hương, đất nước; Tạo điều kiện cho học sinh tiếp cận và phát huy các thành tựu văn hóa, nghệ thuật của địa phương và đất nước, từ đó bồi dưỡng tinh thần yêu quê hương, đất nước trong mỗi học sinh; Khuyến khích học sinh thể hiện ý tưởng và cảm xúc cá nhân qua các phương tiện nghệ thuật khác nhau.

Tăng cường kỹ năng giải quyết vấn đề

Để nâng cao năng lực giải quyết vấn đề, cần thúc đẩy một loạt các kỹ năng tư duy phân biệt, phân tích và sáng tạo. Giải quyết vấn đề không đơn thuần chỉ là việc tìm kiếm câu trả lời, mà là một hành trình khám phá. Người giải quyết vấn đề cần biết lắng nghe, cảm nhận và phân tích các yếu tố xung quanh, giống như nghệ sĩ lắng nghe tiếng nói của màu sắc, ánh sáng và không gian.

2.3.2. Phương pháp giảng dạy Mỹ thuật hiệu quả

* Học qua trò chơi và hoạt động tương tác: Sử dụng các trò chơi nghệ thuật và hoạt động tương tác để làm cho việc học trở nên vui vẻ và hấp dẫn. Ví dụ, các trò chơi vẽ nhóm hoặc các cuộc thi sáng tạo có thể kích thích hứng thú và sự tham gia của học sinh. Học qua trò chơi và hoạt động tương tác là một phương pháp giáo dục hiện đại và hiệu quả, đặc biệt quan trọng trong giáo dục Tiểu học. Phương pháp này không chỉ làm cho việc học trở nên thú vị và hấp dẫn hơn, mà còn khuyến khích sự tham gia chủ động của học sinh.

** Dự án nhóm*

Khuyến khích HS làm việc nhóm để hoàn thành các dự án nghệ thuật. Điều này không chỉ giúp phát triển kỹ năng hợp tác mà còn mở rộng khả năng sáng tạo thông qua việc trao đổi ý tưởng và kỹ thuật.

Phương pháp học qua dự án nhóm không chỉ giúp HS phát triển kiến thức chuyên môn mà còn rèn luyện những kỹ năng mềm quan trọng. Phương pháp này mang tính thực tiễn cao, giúp HS tự tin hơn khi ứng dụng kiến thức vào các tình huống thực tế, đồng thời xây dựng sự đoàn kết, tương tác trong học tập.

** Tạo không gian khuyến khích sáng tạo*

Cung cấp một môi trường lớp học mở, nơi HS cảm thấy tự do để thử nghiệm và sáng tạo. Đảm bảo rằng các công cụ và vật liệu nghệ thuật luôn sẵn sàng và đa dạng. Việc tạo không gian khuyến khích sáng tạo, đặc biệt trong môi trường học tập, có ý nghĩa quan trọng trong việc phát triển tư duy và khả năng sáng tạo của HS. Một không gian sáng tạo không chỉ là nơi để HS tự do khám phá, thử nghiệm ý tưởng mà còn là nơi thúc đẩy tinh thần làm việc nhóm và học hỏi lẫn nhau. Dưới đây là một số cách để tạo không gian khuyến khích sáng tạo trong lớp học:

+ Thiết kế không gian linh hoạt và thoải mái phù hợp với nhiều hoạt động sáng tạo khác nhau như vẽ, làm thủ công, thảo luận nhóm hoặc thử nghiệm khoa học.

+ Cung cấp các công cụ và vật liệu sáng tạo: Một không gian sáng tạo cần có sẵn các công cụ và vật liệu giúp HS tự do thể hiện ý tưởng của mình.

+ Xây dựng môi trường hỗ trợ và không phán xét: Một không gian sáng tạo cần phải là nơi mà HS cảm thấy an toàn và thoải mái để thử nghiệm mà không sợ bị chỉ trích hay thất bại.

+ Kích thích tư duy đa chiều: Để thúc đẩy sự sáng tạo, HS cần được kích thích tư duy đa chiều, tức là có thể nhìn nhận một vấn đề từ nhiều góc độ khác nhau.

+ Sử dụng nghệ thuật và màu sắc để khơi gợi cảm hứng: Không gian học tập nên sử dụng màu sắc và nghệ thuật để kích thích khả năng sáng tạo của HS.

+ Thúc đẩy hoạt động hợp tác và làm việc nhóm: Không gian sáng tạo nên khuyến khích các hoạt động hợp tác để HS có thể học hỏi và truyền cảm hứng cho nhau.

+ Tạo không gian ngoài trời hoặc liên kết với thiên nhiên: Không gian ngoài trời hoặc các yếu tố liên quan đến thiên nhiên có thể là nguồn cảm hứng lớn cho sáng tạo.

Tóm lại, một không gian khuyến khích sáng tạo là nơi HS có thể thoải mái khám phá, thử nghiệm và thể hiện bản thân. Tạo ra môi trường học tập linh hoạt, cung cấp các công cụ sáng tạo, khuyến khích sự hợp tác và tôn trọng cá nhân sẽ giúp phát triển khả năng sáng tạo của HS một cách toàn diện và hiệu quả.

3. Kết luận

Mĩ thuật là một phần không thể thiếu trong chương trình giáo dục Tiểu học, bởi nó không chỉ đơn thuần rèn luyện các kĩ năng nghệ thuật cơ bản

mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy sự phát triển toàn diện của học sinh. Qua môn học này, HS có cơ hội mở rộng khả năng tưởng tượng, thể hiện bản thân một cách sáng tạo và phát triển tư duy thẩm mĩ từ sớm. Mĩ thuật không chỉ giúp các em học cách nhìn nhận thế giới xung quanh qua những lăng kính khác nhau, mà còn dạy các em kĩ năng giải quyết vấn đề, tư duy phản biện và phát triển sự tự tin trong việc trình bày ý tưởng cá nhân.

Để đạt được hiệu quả giáo dục tối ưu, việc giảng dạy Mĩ thuật cần được xây dựng dựa trên các phương pháp tiếp cận sáng tạo và đa dạng. Giáo viên không chỉ đóng vai trò là người truyền đạt kiến thức, mà còn là người hướng dẫn, khơi dậy và nuôi dưỡng niềm đam mê nghệ thuật ở mỗi học sinh. Việc áp dụng các kĩ thuật giảng dạy linh hoạt, kết hợp với các tài nguyên hỗ trợ phong phú như tranh ảnh, vật liệu nghệ thuật đa dạng, các hoạt động trải nghiệm thực tiễn sẽ giúp học sinh tiếp cận mĩ thuật một cách hứng thú và hiệu quả hơn.

Thay vì chỉ tập trung vào kết quả cuối cùng, giáo viên cần khuyến khích và đánh giá quá trình sáng tạo của học sinh, giúp các em cảm thấy tự tin và được khích lệ khi thử nghiệm những ý tưởng mới mẻ. Điều này không chỉ góp phần nâng cao kĩ năng nghệ thuật, mà còn giúp các em phát triển khả năng tự học và rèn luyện tính kiên nhẫn của mình.

Thông qua mĩ thuật, HS không chỉ trở thành những cá nhân sáng tạo, mà còn học được cách lắng nghe, chia sẻ và hòa mình vào cộng đồng xã hội. Mĩ thuật mở ra cánh cửa để các em bước vào thế giới của những ý tưởng vô hạn, từ đó giúp các em tự tin hơn trong việc định hình bản thân và vai trò của mình trong xã hội hiện đại.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26/12/2018 về ban hành Chương trình GDPT chương trình tổng thể*. Hà Nội

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 về ban hành Chương trình GDPT môn Mĩ thuật*, Hà Nội

3. Nguyễn Thị Nhung (2016), *Tài liệu dạy học Mĩ thuật dành cho giáo viên Tiểu học*, Nxb Giáo dục Việt Nam. Hà Nội

4. Nguyễn Quốc Toàn (2014), *Mĩ thuật và PPDH Mĩ thuật*, Nxb ĐHSPT, Hà Nội.

5. Quốc hội (2019), *Luật Giáo dục sửa đổi bổ sung năm 2019*. Hà Nội.